

Štev. 3.

V Trstu, 19. januarja 1895.

Letnik VIII.

O deželnih zborih.

Naj poznamo zgodovino deželnih zborov ali ne, tudi s samim premišljevanjem dojdemo do zadač, katere so morali imeti ti zastopi ob začetku in pri nadaljnjem razvoju, ako so hoteli zvesti ostati istim svojim zadačam. Deželni zbori so zastopi, ki so v predustavnih dobah nastali gotovo vsled skupnih interesov, ki jih je imela jedna in ista dežela. Ako kaka dežela kaže jednoten značaj vsled mej, gorā in vodā in podnebja, je uže ta posebnost zadosten vzrok skupnim, sešebno materijalnim interesom, in če ni drugih bistvenih razlik med prebivalstvom samim, je pač očitno, da more poseben zastop, kak *deželni* zbor najboljše zasledovati in potem tudi izvrševati skupne zadače in interese na omenjene strani jednotnega ozemlja. Češko kraljestvo, Galicija, Saleburško so n. pr. po takih zunanjih lastnostih jednotne dežele, in ko bi ne bilo razlik in navskrižij med naseljenjem, mogli bi deželni zastopi na veke brez načelnih izprememb skrbeti za upravo skupnih interesov. Kjer pa uže zunanja narava vsvarja razlike in vsled tega vpliva na obče gospodarstvo in celō na potrebe, šege in značaj naseljenja, tam ne more jeden in isti zastop brez velikih težav in navskrižij delovati v smislu skupnih interesov, in tudi, da bi bili ti izključno gmotni. Take razlike so n. pr. na Tirolskem in Primorskem; južni kraji in nižave teh pokrajin kažejo uže sami po sebi velike razlike in vsled tega tudi različne potrebe od severnih in gorskih krajev. Tudi ko bi v teh deželah prebivalo jednotno naseljenje jedne in iste narodnosti, dolžni bi bili zastopi poštevat razlike v zunanji naravi in takō zadoščati različnim potrebam naseljenja. Uže iz tega je razvidno, da deželni zastopi morajo imeti ali pravično sestavo ali pa vsvarjati se za vsak jednoten del ozemlja. Uže izključno gmotni interesi zahtevajo, da se sestavljajo zastopi po skupnih gmotnih potrebah, ali pa da se vsvarjajo celō manjši zastopi. Nekaj sličnega vidimo tam, kjer ima jedna in ista dežela sekcije kmetijskih družeb ali sekcije kulturnih svetov.

Stremljenja po ločenju zastopov tudi samo za posebne gospodarske potrebe ne kažejo bistveno drugega, kakor da razni, tudi deželni zastopi imajo svojo prvotno in nadaljnjo naravno podstavo jedino v skupnih interesih; kjer nastajajo razlike teh interesov, morajo deželni zastopi sestavljati se po zahtevah teh razlik, ali pa se morajo vsvariti novi zastopi, oziroma oddelki takih zastopov. Se večje težave so pri zadačah takih deželnih za-

stopov, kjer je naseljenje samo nejednotno bodisi po zgodovinskem razvoju, veri ali pa po narodnosti. Verske razlike so provzročevale hude boje v poprejšnjih vekih, sedaj pa so naciionalne razlike, ki delajo največe težave tudi po deželnih zborih. Ti zastopi, ko so nastajali, ko so se snovali, gotovo niso poštevali skupnih zadač pri verskih in naciionalnih razlikah. Snovatelji deželnih zborov gotovo niso menili, da bi ti zastopi umevali verske ali naciionalne interese takō, da bi nastajale stranke, ki bi v istih zastopih zaradi istih razlik pobijale druga drugo. Ako so imeli deželni zastopi v predustavnih dobah zadače za skupne interese ali vsaj interese, ki niso verski in naciionalni, morali bi pri doslednem in naravnem razvijanju izključevati iste verske in naciionalne interese tudi dandanes. Da je to potrebno tudi pri verskih interesih, prihaja odtod, ker ste pri nekaterih narodih tesno združeni vera in narodnost, kakor pri avstro-ogerskih Rusih in Srbih.

Ako hočejo po takem deželni zastopi vključevati med svoje zadače tudi verske in narodne interese, izneverjajo se svojim prvotnim zadačam. Verske in naciionalne interese bi mogli zastopati ponajveč taki deželni zbori, kateri pri jednotnem značaju dotičnega ozemlja imajo v istem ozemlju tudi jednotno naseljenje po veri in narodnosti. Ako te jednotnosti ni, je možno le dvojno: ali zasnovati tako pravično sestavo deželnih zastopov, da morejo zadoščevati tudi verskim in naciionalnim razlikam, ali pa se morajo verska in naciionalna vprašanja popolnoma izobčiti iz področja takih zastopov.

V tostranski polovini cesarstva so ohranili deželne zastope ter so jim pridodali oblast in dolžnosti, da se vmešavajo tudi v naciionalne, oziroma s temi združene verske interese. Tako povečano področje je v nasprotju s pravičnim historiškim razvojem, in je zajedno krivično, ker se ni skrbelo za primerno sestavo deželnih zastopov. Vsled tega nastajajo in se ponavljajo tudi po deželnih zborih narodnostni, oziroma verski prepiri, in ker so dandanes narodnostna vprašanja odločilna tudi za druga, še toliko važna vprašanja, trpē vsled narodnostnih navskrižij tudi po deželnih zborih ne le narodnostni, ampak tudi vsi drugi interesi. Narodnostna navskrižja zakrivijo, da prav po nedolžnem trpē tudi gmotni interesi. Vidimo, da tu pa tam kaka dežela v celoti potrebuje skupnih ukrepov za gmotno zboljšanje za vse naseljenje, torej za vse narod-

nosti iste pokrajine. Ali narodnostni prepiri zaslepé zastopnike takó, da zanemarjajo gmotne potrebe svojih volilcev jedino zaradi svoje narodnosti.

Take neugodnosti hočejo popraviti s tem, da v kaki deželi nasvetujejo cepljenje šolskih in kulturnih svetov, potem preosnovno volilnih redov, v ta namen ločenje volilnih okrajev po narodnosti, itd. Vse take namere so hvalevredne, ali k pravi ciljem vendar ne dovedejo. Prvič ostanejo vsi taki načrti, tudi če se sprejmejo, vendar le popravki, nikakor pa ne popolna izboljšanja. Potem ni prave nadeje, da bi večine udale se za reforme ali tudi popravke, ki bi ugajali tudi manjšinam, in naposled se podajajo taki načrti in popravki z napačnega stališča.

Mi smo tu na kratko in racionalno naznačili, da deželni zbori imajo po zadači svojega historiskega razvoja zastopati le zares skupne, ne pa načelno različne interese. Verski in nacionalni interesi ne spadajo v deželne zборе, ker se tu, pri pomešanih narodnostih jednih in istih dežel, ne morejo reševati povoljno. Vrh tega velja sedaj v deželah, zastopanih v državnem zboru, posebna skupna ustava, in ta zagotavlja vsakemu narodu obstanek in gojenje narodnosti in jezika; deželni zbori za pomešane narodnosti pa po svojih večinah ne morejo dajati določil, s katerimi naj bi manjšine skrbale za obstanek in razvoj svoje narodnosti in jezika.

Pravilno stališče nasproti sedaj veljavni in svečano podeljeni ustavi je le ta, da iz deželnih zastopov se izključi vsaka določba, ki dovoljuje tem zastopom vmešavati se v narodnostna in s temi združena verska vprašanja. Fundamentalni narodnostni in jezikovni člen sedanje ustave ne govori o tem, da bi kak deželni zbor takó, drugi pa drugače izvrševal narodno enakopravnost; ustava ima osnovne člene ne zaradi interesov kake večine tega ali onega deželnega zbora, ampak zato, da se isti členi izvršé na jedni strani za vse državljane, na drugi strani pa za vsa veroizpovedanja in vse narodnosti *jednako*. Za to pa deželni zbori niso sposobni. Pozvan in sposoben je za to jedino *državni* zbor.

V tem zboru se morajo zasnovati in vzakoniti posebne določbe o narodnostnem in jezikovnem vprašanju.

Namere za izboljšanje z drugih stališč utegnejo le zavleči rešenje odločilnega narodnostnega in jezikovnega vprašanja. To pa je na škodo deželnim avtonomijam samim. Poslednje bodo v našem cesarstvu delovale uspešno, na korist naseljenju in državi le tedaj, kedar se reši narodnostno in jezikovno vprašanje *zunaj* deželnih zastopov. Dokler se ne reši to, bode isto vprašanje vplivalo, kakor doslej, tudi na deželne zборе, da ne bodo mogli isti izpolnjevati svojih prvotnih in pristnih zadač. Iz tega pa je razvidno, prvič, kako zadačo imajo državniki našega cesarstva, drugič, kakó bi morali postopati v interesih narodov in monarhije tudi posamični deželni zbori.

Naše posvetno razumništvo in akademiška mladež.

Klic vpijočega v puščavi.

„Mladi in stari ne bodo nikdar o istih rečeh istih misli.“

„Sl. N.º II. čl. o zaupnem shodu.“

(Dalje.)

Dà, isti možje, ki so izišli iz dijaštva, ki so se kot dijaki sami potezali za ustanovitev dijaških podpornih društev „v besede najpravem pomenu“, vzeli so dijaštvu

po nekodi ves vpliv na ista društva. Zatrli pa so oni s tem tudi ogenj in iskreno navdušenje za ista, zatrli vsakoršno sodelovanje in nabiranje s strani dijaštva. In povod temu je le gospodstvaželjnost tako, da ona gospoda skrbečemu dijaštvu ne dajo niti tega, kar mu celó pripuščajo državna oblastva na vseučiliščih, — slov. dijaštvo nima todi niti svojih zaupnih množ niti soodbornikov po svoji izbiri in volitvi.

Tembolj pa se je jelo vzgajati vohunstvo, ki na Dunaju gre uže tako lepo v klasje, in s tem pripočela je pristranost pri razdajanju podpor!

Te prikazni so zagrenile slovenskemu dijaštvu veselje pa hvaležnost na teh podporah, katerih mu niti ne omili prisiljeno-prijazni nagovor: „Mladi prijatelj!“ — in vendar se nikdor ni ganil, da premine to zlo — — —

Se več! Prišel je čas, ko so obrekujoče besede smelih klevetnikov od znane strani našle le preodprta ušesa: „Vsaj je slehernemu znano, da veljajo naša društva v očeh kranjskih in celo mnogih dunajskih klerikalcev, kakor je sedaj dokazano, za brezverska, in marsikatera zbegana slov. mati se boji, da se jej ljubljani sin akademik ne vsede v tako framazonsko — in omladinsko — „ložo“, — je poročal odbor akad. društva Dunajskega v istih dneh.

Brezverstvo se je ondaj akad. mladeži podtikalo, da se je moglo pod to krinko delovati na osnovo novih strankarskih akad. društev, kakoršna je napovedal I. slov. kat. shod, proti sedaj sestajajočim, *nedooverševanje ukov in borenje* pa, da so se mu odtezale podpore.

A kdo je tedaj zavrnil tolpo gladnih volkov? Kdo je tedaj branil akad. mladež? Kje je bilo tedaj posvetno naše razumništvo v veliki svoji večini? Slov. akad. mladež braniti se je morala do poslednjega trenutka — sama. Res je, dijaki imajo druge namene, nego kaka pobožna bratovščina, a vera jim je presveta, da bi jo devali na jezik, in čutijo jo premočno, nego, da bi trebalo le odgovoriti na kakoršen koli sumnjiv napad na dijaško vernost: to so bile besede prvemu odgovoru!

Kar pa se tiče natolcevanja, da slovensko dijaštvo ne dovršuje študij in izpitov, izjavljalo je isto nadalje to in resnično, kajti natančni podatki dokažejo vsakomur, da velika večina izvrši istinito svoje študije. Pri manjšini pa so krive bedne razmere, če jih ne izpolni. Večinoma ubožnih starišev sinovi, morajo si ti sami služiti kruh, po pisarnah in s poučevanjem. To oboje odvzame učenju časa — podpor pa taki siromaki itak ne dobé, kajti, kdor hoče, da se mu podeli ustanova ali podpora, izkazati se mora z izpiti in kolokviji. Kdor nima teh, ne dobi ni jednega ni drugega. In kdor ne dobi ničesar, ni za svoje delo odgovoren nikomur drugemu, nego samemu sebi — sosebo pa ne „nadzorstvenim svetom“ — čegar koli izvira so, — ker ničesar ne storé, ali mnoga govore. *Narod je takega dijaka-sironaka zapustil, narod tudi ničesar od njega ne zahtevaj!* — To drugi odgovor!

„Strašno borenje“ — napačni izraz za dvobojevanje — je zaključilo ominozni krog klevetanja.

Dvobojevanje ni germansko in zato protislovansko, dvobojevanje ni protiklerikalno in zato framazonsko, pač pa je dvobojevanje nenravstveno početje, katerega ni slov. napr. dijaštvo nikdar vzelo v svoj program, ker se mu vidi zastavilo, neprimerno in oblaževalnemu napredku človeštva zoperno.

Nasprotno pa je spoznalo isto dijaštvo, da se ne mora ogniti v posamnih slučajih, dokler je bodo častniški stanovski zakoni zahtevali, in dokler ne bodo naši obči državljanski za-

koni, koji je prepovedujejo, dajali zadostne zadostitve in zaščitnega poročstva proti osebnemu žaljenju. No, določanje teh uredbje stvar uverjenih in smelih zastopnikov, ki bi pa morali imeti drugačno lice, drugačen pogum, nego je pogum slovenskih koalicijskih ali tudi izvenkoalicijskih zastopnikov! — To tretji odgovor!

Z mirno vestjo torej smelo rečemo, da vsi ti napadi na dijaštvo niso imeli nikake občeveljavne, vestne in istinite utemeljitve. Ipak se slov. posvetno razumništvo ni potegnilo za svojo akad. mladež, marveč jej je tod pa tod celó prisekalo soglasno z ostalimi sovragi — zavratno rano.

Ali dijaštvo je prebolelo te vdarce in je ponosno zavrnilo: Akad. naša mladež smotrila je vsekdar najboljšo, in pri vsem njenem tveganju jo je vodil jedini pravec, da postopa „narodu v prid in slavo!“ Vedno si je ohranila

svoje vzore — tudi v politiskem oziru — in teh prvi je bil, je in bode zedinjena „Slovenija“. Mladež si je k temu sestavila svoj „program“, katerega pa ne vsiljuje nikomur, ker jej velja načelo, da se dijaštvo kot tako udeležuje dejansko politike le tedaj in v toliko, kedar in v kolikor to zahtevajo njegovi lastni posebni in skupni oziri. Pač pa si je postavilo v isti program sosebno zahtevo vsestranske izobrazbe, in njeno geslo slove tu: *Ne v domovini, v par mesecih se človek prouči za javno življenje, kakor učé nekateri kratkovidni veljaki, marveč v teku dolgih let se je treba vsposobiti.* — *Vsaj še takošno proučevanje mnogič ne zadošča k samostojnemu in uspešnemu delu, ki ni dotičniku in njegovemu narodu v škodo in pogin, drugim pa — v zasmeh!*

(Dalje pride)

Iz M. J. Lermontova.

XIX.

Kot padajoče zvezde plamen
Na sveti sem odveč;
Srce težko mi je, kot kamen,
Pod njim pa gad je speč;

Spasalo me je navdušenje
Od pustega svetá;
Od duše moje pa spasenja
Še sreča mi ne dá.

Res, molil časi sem za srečo . . .
Dočakal tudi jo —
Dobil pa težo sem težečo,
Kot car ima svojo.

Pregnal sem opet vse si sanje,
In znova sam sem bil,
Kot mračno, prazno grada stanje,
Vanj jaz sem se selil.

Dr. Celestin.

Кот падающе звѣзды пламен
На свѣтѣ сем одвѣч;
Срце тяжело ми я, кот камен,
Под нимъ на гадъ я спяч;

Спасало мѧ я навдущенье
Од пустега свѣта;
Од души моея па спасенья
Ше срача ми не да.

Рѣс, молил часѣ сем за срачѣ . . .
Докачал туди я —
Добыл па тяжк сем тяжачѣ,
Кот царъ има своѣмъ.

Прегнал сем опет все си санье,
Ии знова сам сем был,
Кот мрачно, празно града станье,
Ванъ яз сем са селил.

М. А. Ламурекій.

Какъ въ ночь звѣзды падающей пламень,
Не нуженъ въ мирѣ я;
Хоть сердце тяжело, какъ камень,
Но все подъ нимъ змѣя;

Меня спасало вдохновенье
Отъ мелочныхъ суетъ;
Но отъ своей души спасенья
И въ самомъ счастья нѣтъ.

Многу о счастьи бывало . . .
Дождялся наконецъ —
И тягостно мнѣ счастье стало,
Какъ для царя вѣнецъ.

И всѣ мечты отвергнувъ, снова
Остался я одинъ,
Какъ замка мрачнаго, пустаго
Ничтожный властелинъ.

Izvirnik.

Da sam jadan slavulj-ptica . . .

Da sam jadan slavulj-ptica,
Zapjevô bih tako,
Da bih morô pjesmom ganut
Srce svako.

Zapjevô bih ponajprije
Mome milom rodu,
Da ga ganem, da se bori
Za slobodu.

Da sam jadan slavulj-ptica,
Zapjevô bih tako,
Da bih morô pjesmom ganut
Srce svako.

Zapjevo bih tada gromko
Rodu slavenskomu:
Eda ruku pruži bratač
Bratu svomu.

Da sam jadan slavulj-ptica,
Zapjevô bih tako,
Da bih morô pjesmom ganut
Srce svako.

Zapjevô bih tada krasno
Milom zlatu svomu,
Da ga ganem, da se smili
Sreću momu.

M. Crkvenac.

Ne stidim se . . .

Ne stidim se tog imena,
Niti moga slavnog roda;
Srbini jesam, a to ime
Sriknja mi mati poda.

Још ме закле мајеком својим:
Ово име вагда носи!
Завъ се бори, шљихе гъни,
Шљихъ се дичи и поносъ.

И ако ти у животу
Ступе при мучни дани,
Да окове робе не носиш;
С тим именом у гробъ пани!

Остај вјерам до вѣка,
Домовини жртва буди —
Љубавъ рода и имена
Нек ти крѣпи чезникъ-груди.

Миѡ Јововић.

У Бару (Црна Гора), 1894.

Slavjanskij v Trstu.

Le malo dnij poprej je bilo po zidovih naznanjeno, da v dan 14. in 15. jan. t. l. priredi slavnj Dmitrij Slavjanskij d' Agrenjev v Trstu koncerte s svojim pevskim zborom, in sicer v velikem gledališču „Politeama Rossetti“. Tržaški Slovani sami in tudi uredništva njih listov so zvedeli o tem najbolj iz ital. novin. Med temi se je oglasil tisti protislovanski duh, ki prenaša mržnjo in sovražstvo proti Slovanom tudi na polje umetnosti, in specialno v glasbo. Jedni ital. listi so do cela molčali in prezirali Slavjanskega tudi po koncertih, drugi pa so takoj namignili, kakó naj se italijansko občinstvo — vzdrži udeležbe istih koncertov. Takó je bilo za novinski preludij preskrbljeno, in, ker so Slovani vendar paralizovali plemenite namere židovskega novinstva, ni izostal tudi dolgi postludij ali pravi ital. finale, ki ga je dobro izzigral prvi iredentovski list v Trstu.

Prvi večer, ker je bilo vse naglo, in ker Slovani niso dovolj poštevali dejstva, da celó v glasi bi je ital. občinstvo na vajeitih židovsko-iredentovske žurnalistike, ni bilo v gledališču čez 1500 poslušalcev. To je Slovanom takoj otvorilo oči, in drugi večer je bilo na koncertu najmanj 3000 oseb, med katerimi je bila jedva desetina neslovanska. Tako je dosegel Slavjanskij popolni uspeh v izvršenju umetnosti sicer oba večera, ali popolni moralni in gmotni uspeh je imel še le drugi večer. Ta večer je toržestvoval on in rusko narodno, cerkveno in umetno petje. V znak priznanja poklonili so mu Tržaški Slovani drugi večer srebrni (v obliki lavorikovoga) venec s trakovi v slovanskih barvah. In postludij ital. novin je bil ta, da so priznavale dovršenost ruskega pevskega zbora ter priporočale v zaresno proučevanje umetnosti, ki je vključena v ruskih narodnih melodijah. Le prvi židovsko-iredentovski list je skušal Slovane ovajati ter manjšati moralni pomen zmage Slavjanskega in zmanjšanje dokaza, ki so ga ob tej priliki Slovani poljali o sebi samih. Med temi je bilo res mnogo rodoljubov in preprostega naroda iz okolice in oddaljenih krajev, večina pa je bila vendar iz Trsta, in takó so Slovani tudi z obiskom ruskega petja ovrgli tisto laž, katero trobijo odtod v Italijo, kakor da bi v Trstu ne bilo Slovanov. Ta dokaz ravno je bil posebno neprijeten Irredenti; drugače bi se nekoliko bolj brzdala nasproti umetnosti, ki je vzvišena nad bedno vsakdanjo politiko.

Slovanom pa, kateri so spoznali, da je treba poštovati specifične težave celó pri umetnosti, katero celó naši politični nasprotniki priznavajo z največo pohvalo in kot dovršeno, tem Slovanom bi priporočali, da bi se dosledno in jednako vzorno vedli nasproti vsem tistim svojim umetniškim silam, ki postajajo žrtve političnih intrig slovanskih nasprotnikov.

To naj bi bil poseben nauk slovanskemu občinstvu, ki se čisto zagraša proti svojim umetnikom.

No, kaj hočemo reči o umetnosti Slavjanskega in njegovega svetovno znanega pevskega zbora? Vsa umetnost, ki jo predstavlja Slavjanskij in njegov zbor, kaže se na vse strani *izredno dovršena*. Kar je pri Slavjanskem posebno originalno in mikavno, in kar odlikuje njegove koncerte pred drugimi, je to, da slišimo pri njem pristno narodno petje. Kljub temu, da Slavjanskij dobro pozna in upošteva teatralne efekte, da kaže sebe in svoj zbor v posebni obleki, da on in zbor nastopa, kakor nastopajo v obče v gledališču, vendar isti Slavjanskij izvršuje najprej vse petje brez drugih glasbenih, dandanes običajnih pripomočkov; on, če izvzamemo skromno spremljevanje s harmonijem, ne rabi nobenega glasbenega instrumenta, in je on pri tem v največjem kontrastu nasproti moderni gledališčni glasi. To pa je na največji dobiček narodnemu petju, ki le takó ostaje zvesto svojemu značaju. Druga posebno odlikuje zbor Slavjanskega, da ne kaže nič pridržnega, kakoršno tolikokrat slišimo v modernem gledališču. Tudi ne opaziš čisto nič pretiranega, virtuoznega, nervoznega in vsiljenega, in to je toliko primerniše, ker sodelujejo tudi otroci, ki so najnaravnejši interpreti naravne preproste glasbe.

Kakor se kaže Slavjanskij mojstra, da uporablja primerne pomočke, jednako je on mojster v umetnosti, s katero izvršuje petje. Njegov zbor razpolaga z vsemi stopinjami kreposti od forte do najtišjega pianissimo, kakor n. pr. pri pesmi „Ej, uchnem“, ki dosega senzacionalen efekt. Drugi pomoček je v tem, da začenja pesmi prav počasi, potem hitreje, hitreje in završuje v najhitrejšem tempu; kakor v pesmi „Črne obrvi, črno oko“, ali pa obratno. Tretji pomoček porablja Slavjanskij v tem, da izvršuje petje s kratkim pretrganjem in dolgim vlečenjem; on porablja *legato* in *staccato* kot dovršen velik umetnik.

V pesmi „Sarafan“ uporablja Slavjanskij združene te glasbene pomočke. Jednako tudi: „Dolu po Volgi“. V baladi „Dobrinija Nikitič“ je pokazalo petje najlepši kolorit. Med pesmimi se nekatere posebno odlikujejo; jako prime človeka pesem „Svjatagor“;

originalna je „Dolu po ulici“ in tudi „Haz Bulat“. Cerkvene pesmi kažejo izredno lepozvočje, kar je posledica izbornega razvrščenja glasov.

Naposled moramo povdarjati, da se odlikujejo njegovi soli s posebno čistočo in lepim predavanjem. Ob tej priliki sta se odlikovala posebno oba tenorista.

Slavjanskij je letos prišel z zborom brez žensk; naj bi on isti zbor, kedar se vrne, dopolnil z ženskimi glasi, kakor tedaj, ko smo ga slišali pred leti privkrat.

Bosenski jezik.

Iz Sarajeva, 19. decembra 1894.

(Dalje).

Jezikovno vprašanje prišlo je pri merodavnih faktorjih takoj s početka organizacije na dnevni red, kajti moralo se je takoj določiti, v katerem jeziku se bodo izdajale naredbe, zakoni itd., v katerem jeziku se bodo sodilo in poslovalo. Vse razmere so bile take, da ni bilo dvojbe, kakov bode notranji službeni jezik. Kot tak je bil uveden *nemški* jezik, ter je obdržal svoje častno mesto do današnjega dne, akoravno so se razmere premenile v toliko, da bi se mogli vprašati, je-li to še v polnem obsegu potrebno in umestno ali ne. Vsa čast pa bosenski upravi z obzirom na jezik, v katerem gre občiti z narodom in strankami. Bosenska uprava je takoj spoznala, da z narodom ne more in ne sme drugače občiti, kakor v tistem jeziku, ki ga razume narod, ki se govori v deželi. Vsi razglasi, zakonik, uradni list itd. izdajali so se v deželni jezik, takisto pisale so se i pozivnice, zapisniki in odloki. Pri tem se je vlada ogibala označenja tega deželnega jezika, kolikor je bilo možno; ali dolgo to ni šlo, ker se je ta jezik uvedel brezizjemno v šole, ter se je moral ta jezik tudi kot šolski predmet učiti, in tu je moral biti krščen, ali ta krst je bil težaven. Ako bi bila vlada imenovala ta jezik *hrvatski*, protivili bi se bili temu na vso moč vsi pravoslavni in večina muhamedancev; ako bi ga bila nazvala *srbski*, vzdignili bi se bili proti temu vsi katoliki in vsi muhamedanci; a z izrazom „srbsko-hrvatski“ ne bilo bi ustrezno ni jedni stranki brez obzira na to, da to ime jeziku ni znanstveno, temuč ne davno v dober namen izmišljeno in sprejeto od onih — žal — le redkih hrvatskih in še rejših (redkejših) srbskih rodoljubov, katere v srce peče razpor in mržnja med najbližnjimi in najsorodnejšimi slovanskimi plemeni, med pristnimi brati, in katerih želja je, da bi se Hrvatje in Srbi zjedini v složno in krepko delovanje.

Vlada si je iz te neprilike pomogla s tem, da je sprejela za deželni jezik ono ime, s katerim ga imenuje večina naroda, ter ga nazvala *bosenski*, ali *bosenski deželni jezik*. Bosenska uprava si je v svesti, da to ime nikakor ni znanstveno, da ime dežele ni identično z imenom jezika, ali stiska jo je prisilila, da se je poprijela imena, katero ima med prebivalstvom najmanj protivnikov. To ime je — rekel bi — samo za šolo, začasno in ostane v veljavi, dokler si ne ugleda poti v narod ime hrvatski ali srbski jezik.

Da je to ime res le za silo, to priznava vlada sama. Pazite, kedar čitate razpis kake službe v Bosni in Hercegovini. Od prosilcev zahteva se znanje bosenskega jezika, v oklepkih () pa stoji, kateri jezik je pravo za pravo ta bosenski jezik, namreč hrvatski ali srbski. — Vlada dalje nikogar ne sili, naj imenuje svoj materinski jezik *bosenski*; vsakomur je svobodno imenovati se Hrvata ali Srba ali Bošnjaka in svoj jezik hrvatskim ali srbskim ali bosens-

skim. Društva smejo se nazivati hrvatska ali srbska, kakor jim drago. Tako je v Sarajevu narodno (hrvatsko) pevsko društvo „Trebevič“ s hrvatskim in srbsko pevsko društvo „Sloga“ s srbskim poslovnim jezikom. — Dijakom je na prosto voljo dano, priznati se kot Hrvate ali Srbe ali Bošnjake, napisati v rodovnico, da jim je materinski jezik hrvatski ali srbski ali bosenski. Uče se hrvatski in srbski literaturi, in čitati morajo hrvatske in srbske pesnike in pisatelje. — Dijak, kateri se smatra Hrvat, naj je Hrvat; kdor se prišteva Srbom, naj ostane Srb, kdor pa hoče biti Bošnjak, naj bode Bošnjak. Strogo pa so zabranjene narodnostne prepirke. Nikdor ne sme grditi one narodnosti, h kateri spada ali se priznava njegov drug, in nikdor ne sme drugemu vsiljevati narodnosti, katere ta ne mara pripoznati.

Razven imena pokazala se je precej s početka še druga težava, namreč vprašanje, kako naj se piše ta deželni jezik, z latinico ali cirilico (da bi se obnovila bosančica, na to ni bilo ni misliti), in v katerem pravopisu. Piši z latinico, vriščali bodo Srbi, — piši s cirilico, čitali ne bodo niti katoliki niti mohamedanci. Vladi ni preostalo drugega, nego pisati vsako stvar dvojno, z latinico in cirilico. (Vse naredbe, vsi zakoni, vsi razglasi uradnega lista itd. priobčujejo se v latinici in cirilici). Neuradni del uradnega lista tiskal se je največ v latinici, a donašal je tudi sestavke v cirilici. (Uredniku se torej ni treba mučiti, da napolni list.)

Vlada izdava ob svojih stroških „Školski vjesnik“ in „Glasnik zemaljskoga muzeja“. V teh listih vrste se sestavki v latinici in cirilici: takisto stoji cirilica poleg latinice v nekaterih drugih publikacijah in v šolskih čitankah, katere je izdala vlada. „Nada“, katera je dala povod razpravi v „Narodnih Listih“ in posredno temu pojasnilu, izhajala bode v dveh izdajah, v latinici in cirilici. Učenci vseh šol, katere vzdržuje bosenska vlada, morajo se priučiti latinici in cirilici.

Pri sodnijah in političkih oblastih piše se praviloma latinica, sprejemljejo se pa tudi vloge v cirilici: v nekaterih slučajih izdajejo se tudi cirilske odloke. Vlada hoče v novejšem času, kakor se vidi, v tem obziru Srbom bolj ustrežati, nego prej, ker je nedavno naročila uradnikom, da se imajo dobro seznaniti s cirilico.

Kar se tiče pravopisa, reči hočem le par besedij. Vlada je nekaj let omahovala, t. j. ni se mogla odločiti niti za etimološki niti za fonetični pravopis. L. 1883. uvedla se je fonetika obligatno v vse šole. Storila je to vlada na osnovi posvetovanja z raznimi veščaki in strokovnjaki, kateri so jej bili na službo (razpolaganje).

Vprašanje, kako se nazivaj deželni jezik v Bosni in Hercegovini, bilo je dolgo le notranje, domače. Izven Bosne začelo se je o tem vprašanju razpravljati — kolikor jaz vem, a možno je, da se motim — še le tedaj, ko je bosenska vlada izdala „Gramatiko bosanskoga jezika“. Da si je bilo ime „bosenski jezik“ uže uvedeno uradno, vendar se vlada ni mogla z lahkim srcem odločiti za „Gramatiko bosanskog jezika“, ker je vedela dobro, da se bode znanstveni svet spodtikal o tem neznanstvenem naslovu znanstvene knjige, in se je stvar dolgo pretresala, toda brezuspešno. Pisatelj te gramatike predložil je te-le naslove: 1. Gramatika hrvatskoga jezika; 2. Gramatika srpskoga jezika; 3. Gr. srpsko-hrvatskoga jezika; 4. Gr. srpskoga ili hrvatskoga jezika; 5. Gr. hrvatskog ili srpskog jezika, ali vladi ni ugajal iz navedenih razlogov nobeden teh predlogov, in iz te stiske je zopet pomagal „bosenski jezik“. V tem slbčaju mislim, da je

bila vlada preskrupulozna, ter menim, da bi bila lahko vsprejala 4. ali 5. navedenih naslovov, in da ne bi ta naslov imel onih posledic, katerih se je bala vlada. Znanstveni svet bi ne bil dobil povoda baviti se z bosenskim jezikom, in tako bi se bila vlada ognila mnogim hudomušnim zabavljicam.

(Konec pride).

Ruske drobtinice.

Съ міру по шитіѣ, голоу рубаша

„Mosk. Véd.“ št. 346. pr. l. omenjajo v članku: „Русская или английская Азія“ tudi znani govor Lamanskega o slovanski nehvaležnosti ter mu pritrjujejo in pravijo, da Rusija ne teži za Carjigradom, da je v Evropi dosegla svoje meje: širi naj se torej le v Aziji.

„Mosk. Véd.“ št. 349. pr. l. ocenjujejo pomen japonskih zmag in mislijo, da bi Japonci, Kitajci in Angleži mogli sestaviti novo trojno zvezo proti Rusiji, posebno ko bi Japonija podvrgla si Kitaj tako, da bi mogla gospodariti v njem.

Казеріо Санто и виды на будущее въ Европѣ. В: В. Розанова. Р. Вѣстникъ. Октябръ, 1894. г. — Rozanov misli, da se dogodki v zapadni Evropi Rusije ne tičejo mnogo. Ta zapad muči se uže 1500 let, da bi rodil nekaj. Vse se nekako ziblje. Po francoski prekuciji dobil je nadvlado tretji stan ter razvil svojo omiko, pa tako, da mislečega človeka ne zadovoljava, in R. pravi, da ta stan nima za se branče ga teorije (str. 244). Ni pesnik, ni filozof ga ne hvalita, a ni žena ne slavi dobe, v kateri je porodila sina. Žalostno je pésnístvo, žalostna filozofija: sliši se le ropot strojev, okolo katerih se vrté milijoni ljudi. Sedanje stanje napadajo ljudje, ki imajo neko nejasno, razrušiteljno vero, a francoska vlada je nekako boječa nasproti tem fanatikom. Morda se sili bourgeois pomiri z delavcem: on mu da osemurno dnevno delo, a delavec pa da mu svojo svobodo? Da bode to tako, na to kaže, po misli R.-a, mnogo faktov. Vlade, če tudi parlamentarne, postajajo močnejše in ubijajo individualno svobodo. Le malo nedostaja še do vsemogóčnosti vlad. Ko bi se ta dosegla, ustanovila bi se neka teokracija brez Boga, in na zemlji bo zadušljivo, soparno, kakor v samostanski sobici, ali brez slike, pred katero bi mogel človek moliti, brez vere in nade, da bode vsaj za grobom bolje.

Morda je potrebno, da pada na nas vsa ta tema brez veré in nade, brez viših idej? Ali bi se človeku mogel odkriti strah bezbožnosti, ko bi Bog začasno ne skril svojega lica od njega? Saj so tudi Židje plakali na bregovih Evfrata, da so se izneverili Sionu, in da jih je on zapustil. In dobili so Sion nazaj, ko so se dovolj naplakali za njim.

Dr. S. N. Danillo prijavil je 5 slučajev nervno-psihičnega razstrojstva vsled carjeve smrti. Pododovanega nagiba za to bolezen niso mogli najti pri teh bolnikih. Specijaliste jako zanimajo ti slučaji, dokazujoči, kakó mogo vplivati veliki politični dogodki na narodno psihiko (dušo).

„Gazeta N-rodova“, pišoč o ruskem pravoslavnem svečeništvu, hvali ga vsestransko, posebno pa v pogledu na narodni značaj. Ako se sestane ruski svečenik s kmetom, ne govori ž njim o drugem, kot o veri in narodnosti. Ruski svečenik izpolnjuje rad svoje narodne dolžnosti in povsod se uvažuje kot narodni apostol. Nikdar se ne poteguje za to, da bi odtegnil kakega vernika katoliški cerkvi. Največe polje njegovega delovanja je šola. Vsled materialnih nedostatkov živi ruski svečenik res duhovno življenje — čita ter se zanima za intelektualni in politički razvoj svojega naroda.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dečele.

Prijatelje našega lista prosimo, da priporočajo „Slov. Svet“ povsod v domovini in rojakom, ki živé daleč od nje, in to toliko bolj, ko domači listi skoro brezizjemno nimajo ne volje, ne poguma dovolj, da bi omenjali, kaj-li še priporočali „Slovanski Svet“.

Sodnijska obravnava proti Ivanu Jajčiču, Franu Kravosu in drugom vršila se je, kakor smo uže poročali, dne 2. t. m. Obtožnica se je prečitala najprvo v italijanskem jeziku in potem v slovenskem prevodu. Predno se je pa prečitala obtožnica, vprašal je predsednik pojedine obtožence, ali umejo italijanski, na kar je odgovoril Jajčič, da ne umeje italijanskega jezika čisto nič, a vsi drugi, da umejo le toliko, kolikor se rabi v vsakdanjih potrebah. Izmed obtožencev je bil prvi zaslišan Jajčič, ki pravi, da so Italijani, ko so prišli iz mestne palače, prvi zagnali krik „fora i ščavi“, on da je nato zavpil „živela Avstrija“ in za njim tolpa Slovencev „živela Avstrija, živeli Slovenci, živio Nabergoj“. „Abasso la cikorija“ on da ni kričal, in ko bi tudi bil, ne bilo bi to kaznjivo po njegovem mnenju, ker je bil on prvi žaljen v svojem narodnem čustvu. Povelja policijskega nadzornika, da se morajo Slovenci raziti in da ne smejo kričati, on ni slišal radi splošnega krika, in tudi, ker ne umeje italijanski. Aretovan je bil v onem trenutku, ko je zavpil „živela Avstrija“. Jajčič hoče na to ugovarjati proti oni točki obtožnice, ki se glasi, da je on agitator — rusofil najnevarnejše vrste. Sodnik ga ustavi, rekoč, da to ne spada sem, ker ni obtožen radi tega. Branitelj dr. Gregorin ugovarja predsedniku in prosi, da dovoli Jajčiču govoriti, ker policijsko oblastvo, kakor obtožnica, polagata mnogo na to. Jajčič na to izjavi, da je Slovan z dušo in telesom, a radi tega ni še rusofil. Povdarja svojo udanost do avstrijske vladajoče hiše, češ, da je on razkril leta 1888., ko je bila Nj. Vis. Stefaniya v Trstu, atentat, ki je bil naperjen proti njej, za kar je bil tudi obdarovan. V očigled temu, da se mu ne sme predbacivati rusofilstvo. K pravoslavju da je prestopil iz prepričanja in pa radi tega, ker v pravoslavni cerkvi molijo Boga v materinem jeziku. Drugi zatoženec Kravos izjavi, kar se dostaje začetka demonstracije, takisto, kakor Jajčič. Kravos se je vračal uže domov, ko mu nekdo kar pod nos zavpije: „morte ai ščavi“, in v ulici S. Spiridione cela tolpa: „fora i ščavi, morte ai ščavi“, ter začne ista peti izzivajočo pesem „Nella patria di Rossetti“. Sedaj se tudi on ni mogel več brzditi ter je zavpil „živela Avstrija, živio, živio!“ — v tem trenutku pa ga je policijski agent aretoval. Gledé trditve, da je rusofil, pravi, da to ni res, ter povdarja z povzdignenim glasom: „Jaz sem in ostanem navdušen Slovenec ter lahko rečem, da dokler bode imela Avstrija tako zveste podanike, kakor smo mi Slovani, ne bode se jej treba bati za obstoj“. Na vprašanje branitelja, zakaj da je prestopil k pravoslavju, pravi, da iz svojih privatnih razlogov in pa, ker je videl, kako se v zadnjih letih slovenske prepovedi odpravljajo iz Tržaških cerkvá. Značilno je vsekakor tudi to, da je policijski nadzornik Göhl, ko ga je branitelj dr. Gregorin vprašal, zakaj ni izdal povelja tudi v slovenskem jeziku, kar bi bilo gotovo shodno, odgovoril, da ni dal ukaza v slovenskem jeziku, ker je službeni jezik policije italijanski.

Istrski deželni zbor. Slovanski poslanci Volarič, Laginja, Spincin in Flego so zapustili Poreč in z njim deželni zbor istrski in sicer zaradi tega, ker niso bili več varni svojega življenja, kajti Italijani so jih insultovali povsod, kjer so se pokazali. Koncem zasedanja državnega zbora je dr. Laginja interpeloval vlado, ali je storila, kar treba, da zavaruje osebno varnost poslancev in jim omogoči izvrševanje poslanskih dolžnostij. Vlada na to interpelacijo ni odgovorila nič, storila pa tudi ni nič. Kako izkoriščajo Italijani to vladino vedenje, vidi se iz tega, da so se vedli nedostojno celo proti vladnemu zastopniku.

Drznost italijanske stranke sega tako daleč, da je v drugi sej letošnjega zasedanja istrskega dež. zbora trdil italijanski poslanec, da vlada protežuje Slovane na troške Italijanov, in za to je stavil naslednje predloge: Naj se izreče obžalovanje zaradi ukaza o dvojezičnih napisih; naj se protestuje, da se je kaznoval Piran, naj se zahteva, da se porotne liste sestavljajo po prejšnjih načelih, in naj se sklene, da je italijanščina izključni poslovni jezik deželnega zbora. Vsi ti predlogi so se sprejeli, na kar je vladni komisar vstal in zaključil zasedanje deželnega zbora. Jako ostro piše zaporedoma o Poreškem dež. zboru uradna Dunajska „Presse“, potem „Reichspost“ i. dr.

Italijanski demonstrant Marsich, kateri je vodil dne 24. oktobra pr. l. v Kopru demonstracije, naperjene proti dvojezičnim napisom in ob tej priliki tudi surovo napadel par slovanskih dijakov, med seboj mirno govorčih v svojem materinem jeziku, in jednega izmed njih tudi večkrat vdaril, je bil pri Tržaškem deželnem sodišču obsojen na mesec dnij zapora.

V kranjskem deželnem zboru je stavil poslanec dr. Ivan Tavčar s tovariši naslednji samostojni predlog: Slavni deželni zbor naj na podlagi člena 19. dež. reda sklene: V pogledu na volilno preosnovo, katero hoče vlada izvesti, izreka se deželni zbor te vojvodine za vpeljavo splošnega direktnega volilnega prava, če bi se pa ta za sedaj doseči ne mogla, zahteva se splošno volilno pravo v skupinah kmetijskih občin, mest in trgov, istotako se zahteva direktna volitev v prvi skupini, pa le pod pogojem, da se ne vrši volitev v oddaljenih centrih, temveč po posameznih občinah. Dalje naj se dovoli delavcem volilno pravo, vendar pa naj se pomnoži število mandatov kmetijskih občin, ki so odnekad prikrajšane v zastopstvu, za isto število, katero se prizna zastopnikom delavcev. Gledé na to, da kranjska trgovinska zbornica nima posebnega zastopnika v državnem zboru, zahteva se, da se prizna omenjeni zbornici posebni zastopnik, in da se sploh izvrši pravična uredba volilnih okrajev. Deželni zbor se izreka odločno proti pomnoženju volilnih skupin in proti temu, da bi se novi, delavskemu stanu ne pripadajoči volilci združili z delavci v novo volilno skupino.

Shod Slovenskega društva se je vršil v Ljubljani dne 13. t. m., kjer se je pretresavalo mnenje o volilni reformi. Zborovanje je otvoril predsednik dr. Iv. Tavčar, ki je tudi poročal o jedini vzporedni točki, o volilni reformi. H koncu priporoča poročevalec gledé na to, da se je tudi v kranjskem deželnem zboru stavil predlog o volilni osnovi, naslednjo resolucijo: „Današnji shod se izreka za splošno in direktno volilno pravo, če bi se pa ta doseči ne dala, odobrava vsa tista načela, katera se naglašajo v nasvetu, ki ga je gledé volilne preosnove v imenu narodne stranke sestavil poslanec dr. Iv. Tavčar v deželnem zboru kranjskem“.

„Narodni sklad“ je ime organizacijskemu fondu, ki ga je sklenil shod zaupnih množ v Ljubljani, in za kateri je sklenil sedaj nabirati doneske izvrševalni odbor narodne stranke. Svečeniki so položili temeljni kamen s posebnim zneskom. Sedaj želimo, da bi posvetno razumništvo izkazalo pri nabiranju za „narodni sklad“ isto gorečnost, katero kaže svečenstvo in „konservativna“ stranka pri „katoliškem skladu“. Hic Rhodus . . . O „narodnem skladu“ prilično kaj več.

Biskup Strossmayer je podaril „Glasbeni Matici“ v Ljubljani vsoto 100 gld. za dobitke njene loterije.

V zadnji številki preminole „Vesne“ je slov. napredno dijaštvo izrazilo, da pričakuje odgovora na svoje

resolucije sosebro ozirom „Radogoja“ in „Dun. podp. društva“. — No, odgovora še nanje do danes iz izvršilnega odbora ni bilo, in dijaštvo se nekda povprašuje po vzroku le-tega prikaza. Kolikor se čuje, isti odbor pač radi malo plodnega in težkega organizacijskega dela iste in drugih vlog še rešil ni. Nasprotno pa je predsednik zaupnemu shodu imenom osnovalnega odbora izjavil na shodu, da reši vlogo izvršilni odbor, čim reši tudi ostalo, na shodu mu pridržano. Takisto je zastavil to besedo izven shoda nekemu zaupnemu možu. *Izvršilni odbor hoče to besedo tudi rešiti — in, da jo reši, ne dvomimo. Pripominjamo le, da je tudi v odlogu nevarnost!*

b) *ostali slovanski svet.*

V češkem deželni zboru prišlo je pri prvem citanju Kaftanovega predloga glede odprave izjemnega stanja do burnih prizorov. Kaftan je grajal Hohenwarta in Poljake, ker so pristopili h koaliciji. Ko je opomnil Poljake, se je slišalo od strani nekaterih poslancev: „Čudni bratje!“ Kaftanov predlog ni obveljal, ker so zanj glasovali samo Mladočehi in Staročehi.

V dalmatinskem deželni zboru je poslanec Ljubić predložil načrt adresi na korono, v kateri adresi se zahteva združenje Dalmacije s Hrvatsko. Nasovetoval je tudi, da naj se načrt odkaže posebnemu odseku, da poroča v 48 urah o njem. Poslanec Klaić se je izrekel zoper adresu, in deželni zbor jo je odklonil.

Novo ogersko ministerstvo je sestavljeno, Načelnik mu je baron Dezider Banffy, minister financij je L. Lukacs, minister notranjih poslov D. Perczel, domobranski minister in začasno minister na cesarskem dvoru baron G. Fejervary, pravosodni minister Aleks. Erdelyi, naučni in bogočastni minister Julij Vlasics, trgovinski minister E. Daniel, poljedelski minister grof A. Festetics in minister za Hrvatsko Jos. Josipovich.

Srbija. Pri obravnavi proti Čebincu in sodrugom bili so obsojeni zatoženci Ranko Tajšić, Djaković, Zajejić, Stanojević, Ružić, Simić in prejšnji minister Taušanović, vsak na 3 letni zapor, Čebinac na 2 leti. Jaković i Mišković sta bila oproščena zatožbe gledé aten-tata na kralja.

V Franciji je odstopilo najprej ministerstvo Dupuyjevo, potem pa je nepričakovano brez odločilnih povodov odstopil sam predsednik ljudovlade Casimir Perier. Dne 17. t. m. je bil izvoljen predsednikom Felix Faure, doslej le malo znan politik, bivši minister mornarice.

„Parlamentär“ piše v svoji 3. številki z dne 5. t. m. o jeklenosti Slovanov približno tako-le: Neovrgljivo dejstvo je, da Slovanom niti približno ne pride na um, prisvajati si tuje zemlje, da pa drže mnogo na tem, da so na svojih slovanskih zemljah prosti in nepristopni vsem tujim vplivom. Slovan ne računa več s tem, kar je bilo nekda slovansko, a je sedaj izgubljeno; on hoče oteti to, kar je dandanes še slovansko. Noben narod v Evropi ne more tožiti o tolikih izgubah, bodisi v pogledu na državno samostalnost in narodnost, bodisi v pogledu na jezik in narodna svojstva, kakor Slovani. Ta izguba je bila naravna posledica slovanske malomarnosti in mehkosti, nebržnosti za svoja svojstva in zanimanja za tuje. Koliko bolji v tem pogledu so današnji Slovani od svojih pradedov, to morajo pokazati dokazi. Slovan naj se drži sedaj svojega; odnehati ne sme niti za las — in dokaz je gotov.

Če računajo z današnjimi odnošaji, se jim to tudi posreči, kajti sedanja generacija je trša in jeklenejša od

svojih prednikov, a še trši bodo potomci, ki so pozvani nadaljevati boj za očetnjavo — za slovanski teritorij. Potomci naj uresničijo ideje svojih očetov ter jih spremené v pozitivna dejstva, ne s tem, da bi si zopet prisvojili, kar je izgubljenega, ampak na ta način, da ohranijo ono grudo zemlje, ki je kljub vsem zgodovinskim katastrofam ostala vendar še slovanska, in da ohranijo čisto in smelo svoje največje bogastvo — narodnost in jezik. Za vse to je pa treba jeklenosti, katero imajo Slovani, in če bi jih več ne bilo. In tako pridejo tujci do uverjenja, da je tudi Slované treba spoštovati, in da je treba računati tudi z njimi kot evropskim faktorjem.

O ruskem proračunu za l. 1895. V proračunu za leto 1895. je izkazano 50 milijonov rubljev za Sibirsko železnico, 2 mil. r. za dodatna dela pri tej železnici, 32 mil. r. za druge železne ceste in naposled 10 mil. r. za krajevne železnice. Ne gledé na mnogoštevilne druge investicije, proračunjenih je torej za tekoče leto samo v prosep razvoja železnice 94 mil. r., t. j. skoro 300 mil. frankov. Kaj poreče k temu g. Crispi, ki je lani, govoreč o padanju italijanske rente čudil se, kako more ona renta kazati 75, v tem ko je ruska čez pari, če tudi je italijanska renta očevidno več (!) vredna od ruske? In kaj poreče k temu avstrijska vlada, ki se pripravlja uže 30 let, da bi zgradila predelsko železnico, za katero ne bode treba izdati ne 100 in ne 50 mil., in katere tudi gotovo ne misli dogotoviti v enem samem letu?

Ruski jezik v Nemčiji. Berolinska „Nation.-Ztg.“ bori se za prepodavanje ruskega jezika in ruske literature. Ta list piše: „Slovanski jeziki, in med njimi je na čelu ruski, odlikujejo se s takim bogastvom, da s stališča oblik njih pomen skoro ni manjši od pomena klasiških jezikov, grškega in latinskega. Vrh tega ruska literatura ima sedaj take pisatelje, proizvedenja katerih spadajo k številu proizvedenj svetovne literature, imajočih največji krog čitateljev. No pa če tudi denemo v stran te njene idealne prednosti, in če poštujemo tudi izključno praktično stališče, treba je v takem slučaju priznati, da poleg Avstrije ni nijedne države na svetu, za katero izučenje oficijalnega jezika našega mogočnega vstočnega sosedu, s katerim smo mi zvezani s tolikimi in toliko različnimi odnošaji, bi se predstavljal tak interes, kakor sosebno za Germanijo. Ako je v Franciji in celo v Angliji izučenje ruskega jezika dobilo široko razvitje, ali ni treba, da mi radi najvažnejših posebnih interesov prehitimo v tem pogledu Francoze in Angličane?“

Potem naznanja isti list še naslednje: „Poročajo zanimivo dejstvo, da prusko kraljevsko nadzorstvo vojno-učnih in vojno-izobraževalnih zavodov je sklenilo takoj po doseženem najvišem dovoljenju uvesti še pred Velikonočjo 1895. l. predavanje ruskega jezika v vseh kadetskih kôrih. Kadetom bode na izbero učenje ruskega ali angleškega jezika, pri izpraševanju bode jeden teh jezikov priznan obveznim jezikom. Vse vprašanje je jedino v tem kde dobimo potrebno število prepodavateljev ruskega jezika. Med nemškimi častniki je uže lepo število dobro znajočih ruski jezik.“

Ta je poleg „Norddeutsche Allg. Ztg.“ drugi veliki nemški list, ki v Velikonemčiji priporoča učenje ruskega jezika. Izrečno povdarja, da poleg Avstrije ima Nemčija največji interes za tako učenje. Kakó je v Avstriji v tem pogledu, je dobro znano.

Novo vseučiliško poslopje v Gradcu se je odprlo te dni brez posebne slavnosti. Od l. 1586., ko je bilo ustanovljeno, je bilo nameščeno v starem jezuitskem poslopju.

Sedaj se vrše že vsa predavanja v novem poslopju. Meseca maja t. l. se slovesno položi zadnji kamen.

KNJIŽEVNOST.

Slovanska knjižnica Gabrščekova v Gorici je dospela z 2. januarjem t. l. do 33. snopiča; o poslednjih 3 snopičih so prevodi iz češčine. Odslej bodo izhajali snopiči vsak mesec po 15 kr. To podjetje ima še vedno premalo podpore, da si je zasnovano dobro in jako po ceni.

„Nada“. ilustriran list Bosenske vlade. Urednik Kosta Hörman. Prva številka obseza 20 strani teksta in prinaša naslednjo vsebino: Proglas našim čitaocima, kjer govori k svojim čitateljem o krasoti pesmi, posebno narodne, in o koristi lepe knjige, ki je pozvana, da raznaša plodovite misli pojedincev med narod v njegov duševni razvitek. Znameniti so zabavno poučni listi, pravi, ki nabirajo narodu duševno hrano iz naroda in izven njega. Lepo se je razvila sicer književnost med našim vrlim narodom, a jedna vrsta književnosti, zabavno-poučni list, vendar še ne zavzema pravega mesta med nami. A tak list more vspevati samo, ako se zberejo okolu njega vse duševne sile, s katerimi narod razpolaga, in ako se že v začetku vstvarijo uslovi, ki listu jamčijo za obstanek. Po navodilu takih mislij zasnoval se je v Sarajevu list, ki naj se pred svetom pokaže kot ogledalo skupne duševne kulture južnoslovanskih narodov. Smoter „Nade“ je, da se spoznamo, da se zblížamo, da z zjedinenimi močmi delujemo za svoj razvitek ter se ostalemu svetu pokažemo kot jedinstven, kulturni element. Dalje obsega 1. št.: Trnski „Na prvom osvitku „Nade“ (pesem); Bude Budisavljević „Maksimova draga“ (pripoved); I. Č. „Izlet na Trebevič“ (s slikami); Ferdo Sišić „Sultan Sulejman“; Riza beg Kapetanović „Džemili“ (pesem); Jos Milaković „Majka u našoj nar. pjesmi“ (razprava); Mirza Safvet „Begova džamija“ (s slikami); Asper i Ljub. Stojanović „Naša pisma“; Silvije Što. Kranjčević „San“ (pesem s sliko); A. pl. B. i H. T. „Sastanak arheologa i antropologa u Sarajevu“ (s slikami); dr. T. Zurunić „Naša božična izložba u Beču“ (s slikami); H. Tausk „Trinaest“ (šaljiva črtica); F. S. Vilhar „Romanca za sopran ili tenor s pratnjom orkestra ili glasovira“. Spel I. Kozarac (glasbena priloga). Književnost, zastavice, šah, opisi slik, dopisi uredništva. Slike: E. A. Ceplin: „Povratak s pazara“. Leo Arndt: „Ciganin — džambaš“.

Ceský Lid. Ročník II. Číslo 6. Obseza med drugim: Ozdoby ovčáckého bičíka na Moravě a na Slovensku. Piše Lucie Bakešová a I. L. Holoby. (S 3 obrázky). — České tance. Z Jívka u Nymburka. Napsal Avg. Hayný (Dokončení). — Ozdoba židlic na Moravě. Popisuje M. Wanklova. (S 1 obrázkem). — O Velesovi. Podává Zd. V. Tobolka. — Lidové žerty o letnicích. Podává M. Vanous. — Záklopy — křestními listy našich staveb lidových. Příspěvek k vesnické epigrafice okresu hlíneckého. Sepsal K. V. Adámek. I. — Iména pozemků u lidu českého. Itd. Vrchu tega mnoho ilustrací. To překrásno znanstveno češko izdanje stoji za vse leto 4 gld. in se naroča pod adreso: F. Simáček v Praze, Jerus. ul. 11.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. — *Zunaj Austro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Národní katechismus aneb Co má vědět každý Čech. Napsal Václav Štěch. V Praze. Nákladem spisovatele (Ziškova 809). 1895. St. 40. Cena 20 kr. Izvrstna knjižica v poučenju preprostega naroda.

Русская Библиотека. Выпуск X. и XI. Октябрь и Ноябрь, 1894. Obseg: Преступление и наказание. Романъ М. О. Достоевскаго (Стр. 129—256.) Ta ruska knjižnica, ki je razprostranjena tudi na Slovenskem, priobčuje najboljše leposlovna dela prvih ruskih pisateljev, podaja 12 snopičev na leto in stoji 2 gld. 40 kr. Naroča se pod adreso: Издательство „Русской Библиотеки“ в Львовѣ (Lemberg), Бляхарская ул., Nr. 13.

Басни, съ биографіей и прижизненіями. Крыловъ. Спб. 1895. 65 к. Tu imajo naši čitatelji ceno izdanje basnij neprekosljivega Krilova, katerih je že bilo raztolmačenih nekoliko v našem lanskem letniku.

Объ основаніяхъ русскаго народнаго и литературнаго стихотворенія. Воронежъ. 1895.

Языкъ, поэзія и наука. Ветуховъ. Харьковъ. 1894. II. 25 к.

Monumenta confraternitatis Stavropigianae leopolensis, edidit dr. Vladimirus Milkowitz. Tomus I. Pars I., continens diplomata et epistolas ab anno 1518—1593. Leopoldis 1895. St. XVI 496 v 4. Cena 5 gl. Osnovno delo o Stavropigijskem bratstvu in s tem tudi o zgodovini cerkve v Galiciji.

Nov nemški list izhaja v Belemgradu od 13. t. m. (pravoslavno novo leto) z imenom „Belgrader Zeitung“, kateremu je nalog, seznanjati vnanji svet s srbskimi razmerami na vseh poljih kulturnega življenja. Vidi se, katera kultura prospeva v Srbiji.

OBJAVA. Dotičnim naročnikom „Vesne“, ki niso dobili vseh števil, ali katerim se je morda slučajno katera izgubila, javljam, da jih lahko dobijo pri upravnistvu „Vesne“ na Dunaju, VIII. Langegasse, 48 — proti poštnini. Dohajajo nam od mnogih strani tožbe, da list ni redno dohajal; mi to obžalujemo in se opravičujemo s tem, da nismo mi krivi tega nereda, temveč ekspedicija, ki je bila v Hribarjevi tiskarni v Celju. Na razpolago imamo še nekaj celih letnikov „Vesne“ 1893. in 1894. po znižani ceni.

Uredn. in upravn. „Vesne“ na Dunaju.

Izjava. „Velebit“, hrvatsko-akademično društvo v Innsbrucku primajo že god. 1894 mimo ostale slavenske novine i ove slovenačke listove zabadača: „Dom in Svet“, „Edinost“, „Goriški vestnik“, „Il Rinnoramento“, „Ljublj. Zvon“, „Rimski Katolik“, „Sloga“, „Slovanski Narod“, „Slovanski Svet“ in „Vesna“. Upravni se odbor štovanim uredništvima ovih listova na ime društva najsrdačnije zahvaljuje, preporučujući se i nadalje njihovej naklonosti.

Listnica uredništva.

Ponavljamo, da različne spise in pesmi, kolikor so za nas, priobčimo polagoma. — Na razna pisma in vprašanja ne moremo brzo odgovoriti.

Upravništvo „Slov. Sveta“ ima na prodaj:

„Slovanski Svet“ imamo še vse letnike; prvi je nepopoln, drugi so pa celi. Letnik od 1894. oddajemo s poštnino vred po 3 gld., vse druge pa s poštnino vred po 2 gld.

„Das Partewesen der Slaven in Böhmen“. Sto strani obsezojoča knjižica podaja izborni pouk o historičnem pravu avstro-ogerskih Slovanov in razvija program in taktiko teh Slovanov. S poštnino vred 55 kr.